

Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

Bærum kommune
Pb 700
1304 Sandvika

Tordenskiolds gate 12
Postboks 8111 Dep, 0032 OSLO
Telefon 22 00 35 00
fmoapostmottak@fylkesmannen.no
www.fmoa.no
Organisasjonsnummer NO 974 761 319

Deres ref.: 16/27216
Deres dato: 27.03.2017
Vår ref.: 2017/14965-2 FM-M
Saksbehandler: Ingeborg Austreng
Direktetelefon: 22 00 36 45

Dato: 09.05.2017

Bærum kommune - varsel om igangsatt reguleringsplan og offentlig ettersyn av planprogram - ny friluft søy i Lysakerfjorden - Fylkesmannens uttalelse

Vi viser til brev fra Bærum kommune av 27.03.2017.

Fylkesmannen anser at oppfylldng av masser i Lysakerfjorden vil kunne være i strid med Statlig planretningslinjer for differensiert forvaltning av kystsonen langs sjø, og målet i Regional plan for masseforvaltning om gjenbruk av masser. Vi ser den positive effekten av å øke areal som er tilgjengelig for friluftsliv i tilknytning til bebyggelsen på Fornebu, men potensialet for forurensning er stort, særlig i anleggsfasen. Forurensning og spredning av masser vil kunne få negative effekter på det rike naturmangfoldet og friluftslivet i området.

Formålet med planen er å legge til rette for en ny offentlig friluft søy utenfor østsiden av Fornebulandet, basert på overskuddsmasser fra utbygging av ny E-18 i Bærum og Fornebubanen. I utkast til kommuneplan er området forslått avsatt til friluftsliv med bestemmelsesområde for planlegging av nytt friområde.

Fylkesmannens rolle i planprosessen er å formidle overordnede føringer innenfor våre fagområder og se til at nasjonale og regionale mål og retningslinjer blir ivaretatt i planarbeidet.

Aktuelle overordnede føringer for kommunal planlegging som for øvrig skal vurderes og ivaretas i planen, er listet opp i Fylkesmannens forventningsbrev til kommunene av 1. mars 2017 (www.fmoa.no, under "plan og bygg, arealforvaltning") samt "Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging" av 12.6.2015 (www.planlegging.no).

Fylkesmannens innspill

Fylkesmannens uttalelse er delt i tre deler, innspill til tiltaket på et overordnet nivå, innspill til konsekvensutredning, og innspill til hva som må sikres i en eventuell plan.

Innspill til varsel om oppstart av regulering

Fylkesmannen viser til møter mellom Fylkesmannen, Bærum kommune og transportaktørene 31.3.2016 og 24.6.2016, samt vår skriftlige tilbakemelding av 02.05.2016. Fylkesmannen har ved alle disse anledningene formidlet at vårt mål er at alle masser skal håndteres på forsvarlig vis, og at det er viktig at så mye som mulig av masser som generert av store prosjekter gjenbrukes til samfunnsnyttige formål.

Etter at vi har hatt disse møtene har Akershus fylkeskommune vedtatt Regional plan for masseforvaltning i Akershus. Vi viser til Regional planretningslinje 3.5.2 Massebalanse og gjenbruk «*Det etterstrebes best mulig massebalanse og gjenbruk av overskuddsmassene. Ved regulering av utbyggingsprosjekter forventes det at håndtering av overskuddsmasser er et utredningstema. Det lages et opplegg for forvaltning av massene der det redegjøres for mengde og kvalitet på overskuddsmassene og hvilke behov det er for kvalitetsmasser. I den grad overskuddsmasser tas ut av et utbyggingsområde, skal de så langt det går brukes til samfunnsnyttige formål*».

Fylkesmannen har i vår tidligere kommunikasjon med kommunen bedt om at man vurderer alternativ gjenbruk av massene i ulike prosjekter i regionen. Vi har kjennskap til at Bærum kommune sammen med flere nabokommuner har gjort en vurdering av områder som trenger masser i regionen og ser frem til å få se resultatene av dette. Det er uheldig at disse ikke foreligger før vi uttaler oss til varselet om oppstart av regulering, og at det ikke foreligger opplysninger om alternativer i planprogrammet.

Fylkesmannen anser at etablering av øyer for friluftsliv i Lysakerfjorden ikke er å anse som reell nyttegjøring. For at noe skal anses som reell nyttegjøring må det være sannsynlig at prosjektet hadde blitt igangsatt uavhengig av prosjektet som generer massene.

Strandsone, natur og friluftsliv

Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen gir føringer for forvaltning av strandsonen (jf. lov av 27. juni 2008 nr 71 om planlegging og byggesaksbehandling). Retningslinjene sier blant annet at sjøområdene skal vektlegges som biotop og grunnlag for fiske og annen høsting av fornybare naturressurser. Det bør vises stor forsiktighet med å åpne for tiltak i sjø som medfører betydelige anlegg og/eller varige inngrep som kan være til ulempe for de hensyn som ligger bak retningslinjene.

Utfyllingsområdet ligger nær land med sårbare og verdifulle områder for naturmangfold både på land og i sjø. Det ligger et statlig sikret friluftsområde i nærheten og flere områder langs land er vurdert med høy verdivurdering som naturtype. Lagmannsholmen naturreservat ligger tett inntil anleggelsen av fyllingen og planlagte kunstige øyer. Som vist i alternative lokaliseringer av de foreslåtte øyene i figur 6, bør øyene anlegges så langt som mulig unna naturreservatet fordi formålet med fredningen bla er å verne dyrelivet på Lagmannsholmen, særlig ut fra hensynet til sjøfugl og deres hekkeplasser.

Utfyllingsområdet ligger i nær avgrensning til Lysakerelva som er en av åtte prioriterte vassdrag som fører laks og sjørret i Oslo og Akershus. Lysakerelva er indre Oslofjords beste lakseførende elv og det tas årlig storlaks i tillegg til sjørret. Sjøområdet innerst i Lysakerfjorden med Bestumkilen er derfor ved forskrift avsatt som fredningssone for laks og sjørret. Dette for å gi utvandrende ungfisk og oppvandrende gytefisk et særskilt vern. Fyllingen vil ligge i nærheten og muligens innenfor fredningssonen. Formålet med fredningssonene er å gi utvandrende ungfisk og oppvandrende gytefisk et særskilt vern i sjø. En omfattende og langvarig periode med anleggsdrift vil kunne ha negativ påvirkning på fisk, og aktiviteten vil kunne gi unnvikelses- og stressadferd.

Partikler fra sprengstein er skarpe og uslepte og har vist seg å kunne gi stress eller skader på gjeller og hud på fisk. Det er også trolig at det marine livet generelt vil bli påvirket i anleggsfasen av nedslamming som kan gi langtidsvirkninger på det marine økosystem

Områdene på Fornebu og på Bygdøy samt selve Lysakerfjorden benyttes i utstrakt grad til friluftsliv. Dette gjelder aktivitet på fjorden som bading, fiske, båtsport med seiling og kajakkpadling. Både seil- og kajakkforeninger bruker planområdet aktivt. Områdene langs land på begge sider er mye brukt til turgåing og har flere badestrender. Det er sannsynlig at friluftslivet vil bli negativt påvirket i anleggsperioden, både på grunn av forstyrrelser ved selve dumping og virkninger som tilslamming og blakking av vannet.

Fylkesmannen ser at de kunstige øyene vil kunne ha potensial for friluftsliv, men anser at inngrepet vil være så stort og pågå over så lang tid at det vil kunne få svært negative konsekvenser for et område der naturverdiene allerede er under press. Videre vil det få negative konsekvenser for friluftslivet over en svært lang periode, mens utfyllingen pågår. Fylkesmannen anser derfor at tiltaket til dels vil være i strid med Statlig planretningslinje for differensiert forvaltning av strandsonen.

Kommentarer til foreslått planprogram

Dersom Bærum kommune velger å gå videre med den varslede reguleringen er det viktig at det gjøres en grundig konsekvensutredning hvor alle eventuelle faremomenter inkluderes, både under tiltaksgjennomføring og i etterkant av anleggsfasen. Konsekvensutredningen må inkludere både forurensningsaspekter ved det planlagte tiltaket, og tiltakets konsekvenser for naturverdier i og rundt tiltaksområdet. Basert på utredningen må det planlegges avbøtende tiltak for å redusere prosjektets skadepotensiale på ytre miljø. Under kommenteres enkelte av disse momentene mer inngående.

Masser og forurensningspotensial

Det er viktig at egnetheten til masser fra ulike prosjekter blir nøye vurdert. Det beskrives at det planlegges å ta imot ulike typer masser fra ulike type prosjekter. Fordeler og ulemper knyttet til å ta i bruk disse ulike masene til å bygge en friluftøy må belyses i konsekvensutredningen. Det må gjøres en vurdering av i hvilken grad risikoen for å motta masser medfører økt forurensningsfare.

Det beskrives flere steder i forslaget til planprogram at det blir behov for stabiliserende motfyllinger, og at volum og omfang av disse fyllingene må bestemmes gjennom nærmere undersøkelser og kartlegginger. Vi forutsetter at omfanget av motfyllingene også tas med i konsekvensvurderingen.

Vannmiljø

Vannrammedirektivet setter krav til at kystvann skal beskyttes mot forringelse og å ha minst god økologisk status innen 2021, jf. § 4 i Forskrift for rammer for vannforvaltningen. Målet i planen om at det må tas høyde for at oppfyllingen lokalt skal gi forbedret vannmiljø må vektlegges.

Som følge av en meget stor utfylling vil vannvolumet til Lysakerfjorden reduseres. Kapasiteten til å motta forurensing vil gå ned tilsvarende. I dag mottar Lysakerfjorden tilførsler av næringsstoffer via vassdragene Lysakerelva, Hoffselva og Merradalsbekken samt via VEAS tunnel for avløpsvann via overløp nær munningen av Lysakerelva. I tillegg kommer stikkledninger for overvann langs land. En nedgang i resipientkapasiteten til Lysakerfjorden ved utfylling må utredes. Det bør fokuseres på fare for økt algeoppblomstringer i de frie vannmassene

og redusert siktedyp. Det må også utredes om målene i Vannrammedirektivet vil bli påvirket av utfyllingen.

I tillegg til nedsatt resipientkapasitet vil Lysakerfjorden tilføres nitrogen som rester fra sprengladninger innblandet i massene som dumpes. Det må gjøres et anslag over mengder nitrogen som vil kunne tilføres Lysakerfjorden og virkningen på vannmassene (eutrofiering). Alle større renseanlegg rundt indre Oslofjord har krav til egne rensetrinn for nitrogen for å gi en bedre vannkvalitet. Det må utredes tiltak for å redusere tilførslene av nitrogen direkte til fjorden ved dumping som for eksempel avvanning av sprengstein med påfølgende nitrogenrensing enten via påslipp på VEAS-tunellen eller lokal rensing.

Det er bra at planen fokuserer på å utrede nødvendige tiltak mot andre forurensende stoffer via sprengstein. Svart skifer, som finnes i området, er ofte svovelholdige og kan inneholde både radon og tungmetaller.

Naturmangfold

Lagmannsholmen naturreservat

Lagmannsholmen naturreservat ligger tett inntil anleggelsen av fyllingen og planlagte kunstige øyer. Som vist i alternative lokaliseringer av de foreslåtte øyene i figur 6, bør øyene anlegges så langt som mulig unna naturreservatet fordi formålet med fredningen bla er å verne dyrelivet på Lagmannsholmen, særlig ut fra hensynet til sjøfugl og deres hekkeplasser. Det må tas hensyn til verneforskriften for reservatet. Særlig er punkt IV, 3 relevant: *I tiden fra og med 15. april til og med 15. juli er ilandstigning og all ferdsel på Lagmannsholmen og de tilstøtende sjøområdene innenfor en avstand av ca. 50 m fra land forbudt.* Dette innebærer at anleggsvirksomheten må legges utenom denne perioden, dersom den er egnet til å forstyrre fuglelivet. I tillegg må øya plasseres i så god avstand fra reservatet at forventet bruk av øya ikke kan forstyrre fuglelivet i reservatet. Dette gjelder også dersom avstanden er godt over de 50 meterne som verneforskriften omtaler. Det må derfor utredes hvor nært den omtalt øya kan anlegges reservatet uten at anleggsarbeidet eller normal bruk av øya vil forstyrre fuglelivet i reservatet.

Plastforurensning fra sprengstein inn i strandsonen i verneområdet er spesielt uheldig. Det bør utredes hvordan en kan minimere forstyrrelser i verneområdet under driftsfasen for dumping. Utredningen bør belyse ekstra tiltak for å beskytte verneområdet mot forurensing, støy og annen forstyrrelse, spesielt i hekketiden for fugl.

Fisk og vannlevende organismer

Det må gjøres en vurdering om strømningsmønsteret i overflate- og bunnlagene i Lysakerfjorden endres og virkningene av dette. Strømningsforholdene langs land og bølgeeksponering spesielt på innsiden av de planlagte øyene og i Fornebubukta kan endres. Virkningen av dette på naturmangfoldet i littoralsonen må vurderes.

Som beskrevet i vår innledning er det aktuelle området et viktig område for fisk, særlig laks og sjørøret. Tilsvarende vil gjelde for torsk, da et av de viktigste områdene for gyttende torsk i indre Oslofjord ligger i nærområdet. Det foregår også en del hummerfiske i området. Virkninger av anleggsarbeidene på fisk og andre sårbare organismer som hummer, med deres oppvekst- og leveområder, samt gytevandring for anadrom fisk, må utredes og avbøtende tiltak vurderes.

Naturtyper på land

I området som grenser til øya ligger den nasjonalt viktige naturtypelokaliteten Smedtangen, med åpen grunnlendt kalkmark (A-verdi). Det er viktig at man i planen og konsekvensutredningen ser på hvilke konsekvenser det planlagte tiltaket og anleggsperioden vil kunne få på naturtypen. Forekomsten må ikke forringes. Dette innebærer at det må lages atkomstveier for anleggsvirksomheten som ikke berører de viktige naturtypelokalitetene i nærheten. Det må lages atkomstveier for normal bruk som skjærer de svært viktige naturtypelokalitetene. Det er flere gode eksempler på at naturområder med store naturverdier kan ivaretas selv om de ligger svært nær svært populære friluftslivsområder. Det skal imidlertid ikke mye tråkk på åpen grunnlendt vegetasjon før slitasje merkes. Omfattende bruk øker selvsagt sjansene for forringelse. Men det kan kompenseres ved gode tilretteleggingstiltak. I forbindelse med utredning av naturmangfoldet, må det derfor også utredes hvordan folkemasser kan kanaliseres bort fra sårbare forekomster av åpne grunnlendt kalkmark og andre naturtyper for å beskytte forekomstene. Utredningen bør gi presis informasjon om hvor sårbar naturen er, evt. om delområder innenfor tiltaksområdet som er mindre sårbar og bedre egnet for bruk og kanalisering av ferdsel.

Friluftsliv

Områdene på Fornebu og på Bygdøy samt selve Lysakerfjorden benyttes i utstrakt grad til friluftsliv, slik som beskrevet i vår innledning. Virkningen på friluftslivinteressene, spesielt i en langvarig driftsfase må utredes og avbøtende tiltak vurderes.

Konkrete innspill til en eventuell plan.

Regulering av mottak av masser

Erfaringsmessig er det i alle saker der det skal tas imot masser behov for mottakskontroll for å forhindre at det tas imot masser som kan medføre fare for forurensning av ytre miljø. Det bør settes krav til en mottakskontroll i planbestemmelsene.

I Drammen havn, hvor det i dag tas imot masser til en regulert utfylling i sjø, har tiltakshaver og myndigheter store utfordringer med plastforurensning fra sprengstein som benyttes i utfyllingen. Det har også vist seg at plasten som tilføres i denne utfyllingen er vanskelig å holde tilbake og fange opp, spesielt forurensning fra steinlass som kommer med skip. Det har også vist seg utfordrende å få oversikt over omfanget av denne forurensningen når den ikke lar seg fange opp. For å redusere denne typen forurensning er det spesielt viktig at det planlegges for og utføres en grundig mottakskontroll, men dessverre er dette erfaringsmessig ikke alltid tilstrekkelig for å unngå forurensning. Dette bør inngå i vurderingene av adkomstløsninger og løsninger for mottakskontroll og eventuelle riggområder. Det bør også føres en god dialog med ansvarlige for prosjektene som generer masseoverskudd, om dette forholdet.

Bestemmelser for å hindre forurensning

Under punkt 5.3.4 om vannmiljø står det at *konsekvenser for økologisk og kjemisk tilstand i vannet beskrives, både for anleggs- og driftsperioden, samt at krav til anleggsgjennomføringen vurderes og evt. fastsettes i planbestemmelsene*. Det bør i planbestemmelsene settes krav til et tilstrekkelig kontroll- og måleprogram, slik at uønskede påvirkninger på ytre miljø både under og etter tiltaksgjennomføringen blir fanget opp og avbøtende tiltak kan iverksettes umiddelbart.

Med hilsen

Anne-Marie Vikla
fylkesmiljøvernssjef

Ellen Lien
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent.

